

Відступлення Великої Палати Верховного Суду від правових висновків Верховного Суду у господарських справах 2021

Відділ аналітичної роботи та узагальнення судової практики

Момент зміни зобов'язання сторін за договором оренди земельної ділянки в частині зміни орендної плати (у зв'язку з затвердженням нової нормативної грошової оцінки) у разі їх внесення судовим рішенням

Постанова Верховного Суду України від 18.05.2016 № 6-325цс16

Внаслідок зміни розміру нормативної грошової оцінки земельної ділянки змінився розмір орендної плати за користування нею, тому договір щодо розміру орендної плати слід вважати зміненим з моменту введення в дію нової нормативної грошової оцінки землі.

Постанова ВП ВС від 16.02.2021 у справі №921/530/18

Статтею 30 Закону України «Про оренду землі» передбачено, що зміна умов договору оренди землі здійснюється за взаємною згодою сторін. У разі недосягнення згоди щодо зміни умов договору оренди землі спір вирішується в судовому порядку.

Якщо договір змінений судом, то відповідне договірне зобов'язання змінюється з моменту набрання рішенням суду законної сили (частина третя статті 653 ЦК України).

<http://reestr.court.gov.ua/Review/95849041>

Щодо відступлення права вимоги за кредитним договором

Постанова ВП ВС від
31.10.2018 року у справі
№465/646/11

Відступлення права вимоги за кредитним договором на користь фізичної особи суперечить положенням ч.3 ст.512 та ст.1054 ЦК України, оскільки для зобов'язань, які виникли на підставі кредитного договору, характерним є спеціальний суб'єкт, а саме - кредитор-банк або інша фінансова установа.

Постанова ВП ВС від 16.03.2021 у
справі №906/1174/18

Відступлення права вимоги за кредитним і забезпечувальним договорами є можливим не тільки на користь фінансових установ за обставин, коли попередній кредитор (банк) був позбавлений банківської ліцензії та перебував у процедурі ліквідації.
<http://reestr.court.gov.ua/Review/96342866>

Щодо реалізації арештованого іпотечного майна у ході виконавчого провадження

Постанова КГС ВС від
04.06.2019 у справі
№908/2609/17

Постанова ВП ВС від 25.05.2021 у
справі №923/971/19

КГС ВС зазначає про неможливість у виконавчому провадженні з виконання рішення суду про стягнення грошової суми звернути стягнення на предмет іпотеки на задоволення вимог стягувача-іпотекодержателя.

Норми ЗУ «Про виконавче провадження» допускають звернення стягнення на предмет іпотеки в ході процедури виконавчого провадження без судового рішення про звернення стягнення на предмет іпотеки в межах процедури стягнення коштів з іпотекодавця на користь іпотекодержателя. Такого висновку дійшла ВП ВС в постанові від 23.01.2019 у справі №522/10127/14-ц. Будь-яке арештоване у виконавчому провадженні майно реалізується відповідно до процедури, визначеної частинами 1, 5, 6 ст.61 Закону № 1404-VIII, з урахуванням порядку проведення електронних торгів, визначеного відповідно до наказу Міністерства юстиції України від 29 вересня 2016 року за № 2831/5 «Про затвердження Порядку реалізації арештованого майна».

<http://reestr.court.gov.ua/Review/97628611>

Щодо юрисдикції спору про визнання недійсним договору купівлі-продажу частки у статутному капіталі ТзОВ

Постанова КЦС ВС від
18.03.2020 у справі
№352/395/19

Постанова ВП ВС від 01.06.2021 у
справі № 910/2388/20

Спiр у справi про визнання недiйсним договору вiдчуження частки у статутному капiталi товариства з обмеженою вiдповiдальнiстю пiдвiдомчий судам цивiльної юрисдикцiї.

Спiр про недiйснiсть договору, що виник мiж двома фiзичними особами, не змiнює його правової природи як спору з правочину щодо частки в статутному капiталi товариства, розгляд якого вiднесено до юрисдикцiї господарських судiв вiдповiдно до п.4 ч.1 ст.20 ГПК України. Для вiршення питання щодо юрисдикцiї таких спорiв не має значення, чи набула особа, на користь якої вiдчужено частку, корпоративних прав в установленому законом порядку, як про це вказано в постановi ВС вiд 18.03.2020 у справi № 352/395/19. Винятком iз зазначеного правила є лише спори щодо правочинiв у сiмейних та спадкових правовiдносин, тобто спори щодо дiй, спрямованих на набуття, змiну або припинення сiмейних i спадкових прав та обов'язкiв, якi мають вiршуватися в порядку цивiльного судочинства.

<http://reestr.court.gov.ua/Review/97967345>

Щодо зміни виду використання земельної ділянки

Постанови ВСУ від 05.03.2013 у справі №21-417а12, від 08.04.2015 у справі № 6-32цс15, ВП ВС від 11.09.2018 у справі №712/10864/16-а та постановою КЦС від 26.06.2019 у справі №701/902/17-ц, від 03.06.2019 у справі № 708/933/17, від 24.02.2020 у справі №701/473/17

Постанова ВП ВС від 01.06.2021 у справі № 925/929/19

Зміна виду використання землі в межах її цільового призначення повинна проводитися в порядку, встановленому для зміни цільового призначення такої землі.

Норми Земельного кодексу України розрізняють категорії земель за їх цільовим призначенням та види використання земельної ділянки в межах кожної категорії земель. Зміна цільового призначення земельних ділянок сільськогосподарського призначення на іншу категорію цільового призначення здійснюється за погодженими проектами землеустрою щодо їх відведення. При цьому такої процедури для зміни виду використання земельної ділянки, зокрема на землі фермерського господарства, без зміни її категорії цільового призначення (землі сільськогосподарського призначення) чинним законодавством не передбачено.
<http://reestr.court.gov.ua/Review/97926626>

Щодо касаційного оскарження постанови апеляційної інстанції, якою скасовано ухвалу господарського суду про задоволення заяви про забезпечення позову

Постанова ВП ВС від 15.09.2020 у справі №753/22860/17

ВП ВС у постанові зазначає про неможливість касаційного оскарження ухвали суду першої інстанції про відмову в забезпеченні позову, постанови апеляційного суду, згідно з якою така ухвала залишена без змін, ухвали апеляційного суду, згідно з якою він відмовив у задоволенні заяви про забезпечення позову, а також постанови апеляційного суду, згідно з якою скасовано ухвалу суду першої інстанції про забезпечення позову та відмовлено у задоволенні відповідної заяви.

Постанова ВП ВС від 18.05.2021 у справі №914/1570/20

Положення п.2 ч.1 ст.287 ГПК України слід тлумачити так, що постанова суду апеляційної інстанції, яка за результатом перегляду ухвали суду першої інстанції про задоволення заяви містить висновок про відмову в задоволенні заяви про забезпечення позову, може бути оскаржена до суду касаційної інстанції.

В касаційному порядку можуть окрім інших переглядатися ухвали суду апеляційної інстанції щодо забезпечення позову (тобто, як ухвали, якими задоволено заяву про забезпечення позову, так і ухвали, якими відмовлено у такому забезпеченні), а також постанови суду апеляційної інстанції, якими скасовано вжиті судом першої інстанції заходи забезпечення позову.
<https://reestr.court.gov.ua/Review/97967349>

Щодо продажу іпотечного майна з аукціону у межах ліквідаційної процедури у порядку виконання постанови про визнання боржника банкрутом, яка в подальшому скасована із припиненням провадження у справі

Постанови ВП ВС від 19.06. 2019 у справі № 643/17966/14-ц, ВСУ від 16.09.2015 у справі № 6-1193цс15 та ККС ВС від 10.05.2018 у справі № 643/18839/13-ц, від 23.01.2019 у справі №643/12557/16-ц, від 13.03.2019 у справі № 643/19761/13-ц.

Якщо судовий акт скасовано, то він не породжує жодних правових наслідків з моменту його ухвалення; у разі скасування незаконного судового рішення, на підставі якого з Державного реєстру іпотек виключено запис про обтяження, дія іпотеки підлягає відновленню з моменту вчинення первинного запису, який виключено на підставі незаконного рішення суду; це означає, що іпотека є дійсною з моменту внесення про неї первинного запису в Державний реєстр іпотек; договір іпотеки (права й обов'язки сторін) залишається чинним з моменту його первинної реєстрації в Державному реєстрі іпотек. Близькі за змістом висновки сформульовані також у постанові ВСУ від 16.09.2015 у справі № 6-1193цс15 та ККС ВС від 10.05.2018 у справі № 643/18839/13-ц, від 23.01.2019 у справі №643/12557/16-ц, від 13.03.2019 у справі № 643/19761/13-ц.

Постанова ВП ВС від 15.06.2021 у справі № 922/2416/17

Для забезпечення єдності судової практики ВП ВС вважає за необхідне відступити від наведених висновків, шляхом конкретизації. Означена конкретизація висновків полягає у такому: - скасоване судове рішення не породжує жодних правових наслідків з моменту його ухвалення, але його скасування саме по собі (тобто без встановлення інших обставин, що, зокрема, можуть підтверджувати недобросовісність дій, які були вчинені на підставі цього рішення) не є підставою для перегляду всіх юридичних фактів, що виникли, змінилися чи припинилися на підставі відповідного рішення; - виключення відомостей про право іпотеки з відповідного державного реєстру на підставі судового рішення є не правовим наслідком такого рішення, а фактичною дією, вчиненою на підставі цього рішення; - виключення відомостей про право іпотеки з відповідного Державного реєстру, зокрема, на підставі судового рішення не впливає на чинність іпотеки. Скасування того судового рішення, що мало наслідком внесення до Державного реєстру іпотек запису про припинення іпотеки, не відновлює дію останньої, оскільки іпотека зберігає чинність незалежно від відсутності певний час відомостей про неї у відповідному державному реєстрі; - запис про іпотеку не може бути відновлений з моменту вчинення первинного запису, а вчиняється державним реєстратором повторно за наявності для цього підстав, передбачених законом, зокрема договору іпотеки, а також судового рішення про визнання права іпотекодержателя; - за відсутності в реєстрі відомостей про права інших осіб на нерухоме майно або їх обтяжень особа, яка добросовісно покладалася на ці відомості, тобто не знала і не мала знати про існування таких прав чи обтяжень, набуває право на таке майно вільним від незареєстрованих прав інших осіб та обтяжень (пункт 38 постанови ВП ВС від 23.10.2019 у справі №922/3537/17). За таких умов право іпотеки припиняється, відомості про іпотеку поновленню не підлягають, а позов про звернення стягнення на предмет іпотеки не підлягає задоволенню; - при вирішенні таких спорів необхідно враховувати наявність чи відсутність обставин, які можуть свідчити про недобросовісність набувача майна, придбаного за відсутності в державному реєстрі відомостей про обтяження. <http://reestr.court.gov.ua/Review/98146719>

Щодо моменту припинення та набуття статусу учасника ТзОВ у разі відчуження/набуття частки

Постанова КГС ВС від 26.02.2020 у справі
№ 906/461/19

Обставини набуття прав учасника товариства, в тому числі й момент такого набуття, не залежать від наявності/відсутності в ЄДРЮОФОПГФ відомостей щодо певного складу учасників товариства. Дослідження фактів прийняття/неприйняття рішень загальних зборів учасників товариства про виключення учасника, який передав свою частку іншій особі, про прийняття цієї особи (нового учасника) до складу учасників товариства, про внесення відповідних змін до статуту товариства, про зміну у складі учасників товариства, і, відповідно, доведеність факту порушення корпоративних прав позивача - нового учасника спірними рішеннями зборів учасників товариства, є необхідною передумовою вирішення спору у справі.

Постанова ВП ВС від 08.06.2021 у
справі № 906/1336/19

ВП ВС вважає, що з дня державної реєстрації змін відомостей про юридичну особу, що містяться в ЄДРЮОФОПГФ, склад учасників ТОВ змінився: позивач втратив статус учасника товариства, оскільки такий статус набув ОСОБА_5. Водночас позивач звернувся з позовною заявою у грудні 2019 року, тобто тоді, коли він вже не був учасником ТОВ.

Встановивши, що позивач відчужив свою частку в статутному капіталі та передав її до моменту звернення до суду з позовом у цій справі, суди першої та апеляційної інстанцій дійшли правильного висновку, що в такому випадку позивач не довів порушення своїх корпоративних прав або інтересів на час звернення з позовом до суду, у зв'язку із чим у позові слід відмовити <http://reestr.court.gov.ua/Review/98235822>

Щодо позовної давності, застосування положень статей 264-265 ЦК України

Постанови КЦС ВС від 03.07.2019 у справі №639/9642/14-ц, від 12.03.2020 у справі №713/1548/18.

Постанови ВП ВС від 24.04.2019 у справі №523/10225/15-ц та від 19.11.2019 у справі № 911/3677/17

Постанова ВП ВС від 29.06.2021 у справі № 904/3405/19

Перебіг позовної давності переривається пред'явленням позивачем позову до суду, який у подальшому було залишено без розгляду.

Позовна давність шляхом пред'явлення позову переривається саме на ту частину вимог (право на яку має позивач), що визначена ним у його позовній заяві. Що ж до вимог, які не охоплюються пред'явленим позовом, та до інших боржників, то позовна давність щодо них не переривається.

Норма статті 265 ЦК України регулює відносини зупинення перебігу позовної давності в разі залишення позову без розгляду та не регулює відносин переривання або непереривання позовної давності у такому випадку, тому не підлягає застосування до спірних правовідносин.

Відповідно до частин 2, 3 ст.264 ЦК України перебіг позовної давності переривається у разі пред'явлення особою позову до одного із кількох боржників, а також якщо предметом позову є лише частина вимоги, право на яку має позивач. Після переривання перебіг позовної давності починається заново.

<http://reestr.court.gov.ua/Review/98327543>

Щодо застосування ч.3 ст.23 Закону України «Про прокуратуру» - представництво в суді законних інтересів держави

Постанова КЦС ВС від 15.04.2020 у справі
№ 363/4656/16-ц

КЦС ВС посилаючись на норми ч.3 ст.23 Закону України «Про прокуратуру» вказує на необхідність визначення організаційно-правової форми суб`єкта, в особі якого звертається прокурор, з метою підтвердження підстав для представництва інтересів держави в суді в особі державного підприємства.

Постанова ВП ВС від 06.07.2021 у
справі №911/2169/20

Заборона на здійснення прокурором представництва в суді інтересів держави в особі державних компаній, передбачена абз.3 ч.3 ст.23 Закону України від 14.10.2014 № 1697-VII «Про прокуратуру», має застосовуватись з урахуванням положень абз.1 ч.3 цієї статті, який передбачає, що суб`єкт, в особі якого прокурор може звертатись із позовом в інтересах держави, має бути суб`єктом владних повноважень, незалежно від наявності статусу юридичної особи. Велика Палата Верховного Суду звертає увагу на положення ч.2 ст.19 Конституції України, відповідно до якого органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов`язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. У контексті цього засадничого положення відсутність у Законі інших окремо визначених заборон на здійснення представництва прокурором, окрім спеціальної заборони на представництво державних компаній, не слід розуміти як таку, що розширює встановлені в абз.1 ч.3 ст.23 Закону межі для здійснення представництва прокурором законних інтересів держави.

<http://reestr.court.gov.ua/Review/98483103>

Щодо позову про скасування державної реєстрації ОСББ

Постанови ВП ВС від 18.09.2018 в справі №916/782/17, та від 18.04.2018 в справі № 904/2796/17

У постановах ВП ВС викладено висновок про наявність підстав для задоволення позову, у тому числі щодо вимог про скасування державної реєстрації ОСББ. При цьому, обґрунтовуючи підстави задоволення позовних вимог, суд, зокрема, вказав, що під час доведення позивачем порушення вимог законодавства у зв'язку зі створенням та діяльністю ОСББ, враховуючи вимоги статті 25 ЗУ “Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань” № 755-IV, позовна вимога про скасування державної реєстрації ОСББ шляхом скасування запису в реєстрі підлягає задоволенню.

Постанова ВП ВС від 29.06.2021 у справі №916/964/19

Скасування державної реєстрації ОСББ (реєстраційного запису) за рішенням суду не може бути самою ліквідацією юридичної особи, яка відбувається в порядку, передбаченому пунктом 2 частини першої статті 110 ЦК України, і не призводить до припинення ОСББ з огляду на вимоги статті 25 ЗУ “Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань” № 755-IV, якою визначається порядок проведення державної реєстрації та інших реєстраційних дій. Отже, позовна вимога щодо скасування державної реєстрації існуючої юридичної особи (ОСББ), яка створена у відповідному порядку та здійснює свою діяльність тривалий час, за період свого існування набувши відповідних прав і обов'язків, не призведе до поновлення прав і законних інтересів особи, яка звертається з таким позовом.

<http://reestr.court.gov.ua/Review/98524291>

Щодо частки в статутному капіталі приватного підприємства, яка придбана за спільні кошти подружжя

1. Постанови ВСУ від 03.07.2013 у справі № 6-61цс13, ВС від 10.10.2018 у справі № 569/6236/16-ц та від 12.11.2019 у справі № 918/598/18
2. Постанова ВСУ від 22.06.2017 у справі № 6-3058цс16
3. Постанова ВП ВС від 21.11.2018 у справі № 372/504/17

1. Частка в статутному капіталі приватного підприємства, яка придбана за спільні кошти подружжя, не є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя та може бути відчужена одним з них без згоди іншого.

2. Для визнання договору недійсним суду слід також встановити недобросовісність того з подружжя, який уклав договір щодо спільного майна.

3. Закон не пов'язує наявність чи відсутність згоди всіх співвласників на укладення договору ні з добросовісністю того з подружжя, який уклав договір щодо спільного майна, ні третьої особи контрагента за таким договором і не ставить питання оскарження договору в залежність від добросовісності сторін договору.

Постанова ВП ВС від 29.06.2021 у справі № 916/2813/18

1. Презумпція розпорядження спільним майном одним з подружжя за згодою другого з подружжя встановлена саме на користь добросовісного набувача прав на таке майно. Тому укладення одним з подружжя договору щодо розпорядження спільним майном без згоди другого з подружжя може бути підставою для визнання такого договору недійсним лише в тому разі, якщо суд встановить, що третя особа (контрагент за таким договором) діяла недобросовісно, зокрема знала чи за обставинами справи не могла не знати про те, що майно належить подружжю на праві спільної сумісної власності і що той з подружжя, хто укладає договір, не отримав згоди на це другого з подружжя.

2. ВП ВС вважає, що положення ч.2 ст.369 ЦК України та ч.2 ст.65 СК України з урахуванням п.6 ст.3 ЦК України спрямовані на захист прав саме добросовісного набувача, а тому саме в разі його недобросовісності договір може бути визнаний недійсним.

3. Можливість визнання недійсним договору щодо розпорядження майном, яке перебуває в спільній власності, залежить від встановлення недобросовісності третьої особи контрагента за таким договором.

<https://reestr.court.gov.ua/Review/98531899>

Щодо доказів на підтвердження нормативної грошової оцінки земельної ділянки у справі про стягнення безпідставно збережених коштів в розмірі орендної плати

Постанова КГС ВС від
29.05.2020 у справі №
922/2843/19

Постанова ВП ВС від 09.11.2021 у
справі № 905/1680/20

При стягненні безпідставно збережених коштів у розмірі орендної плати нарахування мають здійснюватися позивачем не самостійно ..., а виключно на підставі витягу з технічної документації з нормативної грошової оцінки земель.

З огляду на те, що земельним законодавством та ПК України не обмежується можливість подання доказів щодо нормативної грошової оцінки земельної ділянки державної (комунальної) власності для цілей сплати орендної плати виключно витягом з Державного земельного кадастру, належними доказами на обґрунтування нормативної грошової оцінки земельної ділянки можуть бути: технічна документація на спірну земельну ділянку, виготовлена компетентним органом для оформлення договору оренди, довідка з Державного земельного кадастру, витяг з Державного земельного кадастру, а також висновок судової експертизи про встановлення нормативної грошової оцінки спірної земельної ділянки, наданий відповідно до статей 98 - 103 ГПК України. <http://reestr.court.gov.ua/Review/101211542>

Щодо застосування норм іноземного права при розгляді справ у правовідносинах з іноземним елементом

Постанова КГС ВС від 28.07.2020 у справі №904/2104/19

Щодо можливості встановлення дійсного змісту норм іноземного права, в тому числі права Англії та Уельсу, виключно з джерела права, яким, на думку колегії суддів, є тільки відповідний нормативно-правовий акт, та про неналежність висновку експерта в галузі іноземного права як доказу у справі на підтвердження змісту норм іноземного права.

Постанова ВП ВС від 16.11.2021 у справі № 904/2104/19

Зважаючи на обов'язок суду застосовувати норми іноземного права при розгляді справ у правовідносинах з іноземним елементом, встановлення судом змісту норм іноземного права здійснюється *ex officio* (за офіційним принципом). Для реалізації цього обов'язку суд використовує такі способи здобуття інформації про іноземне право: (1) власне з'ясування змісту іноземного права суддею, у провадженні якого є справа; (2) використання експертних висновків; (3) дипломатичний порядок отримання такої інформації; (4) офіційний запит через Міністерство юстиції України; (5) отримання довідок через систему правової допомоги; (6) обмін правовою інформацією; (7) безпосередні зносини судів різних держав та з іншими компетентними органами; (8) встановлення іноземного права сторонами тощо. Такі правові висновки викладено КЦС ВС в постановах від 19.05. травня 2021 року у справі № 501/1350/17 та від 16.09.2020 у справі № 642/3886/18 за результатом розгляду справ з іноземним елементом. <http://reestr.court.gov.ua/Review/101990860>

Щодо доказів поширення недостовірної інформації

Постанови КЦС ВС від 09.09.2020 року у справі №759/6513/17, від 20.06.2019 справі №404/1691/16-ц, а також у постанові КГС ВС від 18.03.2021 у справі № 905/2137/19

Відповідно до змісту ч.4 та 5 ст.48 та ч.5 ст.64 ЗУ «Про телебачення і радіомовлення» доказом поширення телерадіоорганізацією спірної інформації в етері є лише оригінал запису передачі, що містить спірну інформацію, та/або отримана позивачем в порядку ч.5 ст.64 зазначеного Закону копія запису такої передачі.

Постанова ВП ВС від 07.12.2021 у справі № 905/902/20

Законодавство, що регулює відносини, пов'язані з поширенням недостовірної інформації шляхом передання її по радіо, телебаченню, не передбачає, що докази поширення такої інформації (докази транслявання чи ретранслявання телерадіоорганізацією передачі зі спірною інформацією) можуть бути отримані виключно в порядку, передбаченому Законом України «Про телебачення і радіомовлення». Відповідно до змісту вказаних норм, для досягнення мети здійснення судового розгляду, позивач має право надати або відеозапис, отриманий у порядку ст.64 Закону України «Про телебачення і радіомовлення», або відеозапис з електронного інтернет-джерела (електронної платформи), на якому (якій) розміщено відеоролик. Якщо особа не має такого запису і надає копію, отриману з інших джерел, відповідно до ч.5 ст.96 ГПК України суд може витребувати відеозапис за наявності сумніву у відповідності поданого відеозапису оригіналу. Якщо відеозапис не зберігся взагалі, то сторони мають право доводити факти порушеного права у справі будь-якими доказами.

<http://reestr.court.gov.ua/Review/102342551>

Щодо позовів про повернення земельної ділянки лісгосподарського призначення

Постанови КГС ВС від 04.02.2020 по справах № 911/3311/17, № 911/3574/17, 911/3897/17 та від 03.09.2020 у справі №911/3449/17; ВП ВС від 16.06.2020 у справі № 145/2047/16-ц , від 04.07.2018 у справі № 653/1096/16-ц

Постанова ВП ВС від 23.11.2021 по справі №359/3373/16-ц

- заволодіння громадянами та юридичними особами землями означає перехід до них права володіння цими землями, та про те, що заволодіння громадянами та юридичними особами землями лісгосподарського призначення є неможливим.;

- зайняття земельних ділянок фактичним користувачем (тимчасовим володільцем) треба розглядати як таке, що не є пов'язаним із позбавленням власника його права володіння на цю ділянку;

- визначальним критерієм для розмежування віндикаційного та негативного позовів є наявність або відсутність в особи права володіння майном на момент звернення з позовом до суду; особа, яка зареєструвала право власності на об'єкт нерухомості, набуває щодо нього всі правоможності власника.

- володіння як фактичний стан слід відрізнити від права володіння. Зокрема, права володіння, користування та розпорядження майном належать власнику майна (ч.1 ст.317 ЦК України), незалежно від того, є він фактичним володільцем чи ні. Тому власник не втрачає право володіння нерухомим майном у зв'язку з державною реєстрацією права власності за іншою особою, якщо остання не набула права власності. Натомість така особа внаслідок реєстрації за нею права власності на нерухоме майно стає фактичним володільцем такого майна, але не набуває права володіння, доки право власності зберігається за попереднім володільцем. Отже, володіння нерухомим майном, яке посвідчується державною реєстрацією права власності, може бути правомірним або неправомірним (законним або незаконним). Натомість право володіння, якщо воно існує, неправомірним (незаконним) бути не може;

- зайняття земельних ділянок, зокрема фактичним користувачем, треба розглядати як таке, що не є пов'язаним із позбавленням власника його володіння цими ділянками;

- визначальним критерієм для розмежування віндикаційного та негативного позовів є відсутність або наявність у позивача володіння майном; відсутність або наявність в особи володіння нерухомим майном визначається виходячи з принципу реєстраційного підтвердження володіння; особа, до якої перейшло право власності на об'єкт нерухомості, набуває щодо нього всі правоможності власника, включаючи право володіння. <http://reestr.court.gov.ua/Review/101829985>

Щодо вступу спадкоємця до складу учасників господарського товариства

Постанови КЦС ВС від 14.02.2018 у справі №740/2194/15-ц, КГС ВС від 05.11.2019 у справі №927/242/19 і від 08.08.2018 у справі №911/3215/17

До вирішення питання про вступ (прийняття) правонаступників померлого учасника, повноважність загальних зборів учасників визначається без урахування частки в статутному капіталі, яка належала померлому учаснику. У такому разі під час встановлення повноважності загальних зборів учасників слід враховувати голоси інших учасників товариства, які без голосів, що припадають на частку померлого учасника, становлять у сукупності 100 % голосів, що мають враховуватися під час визначення кворуму.

Постанова ВП ВС від 02.11.2021 у справі № 917/1338/18

Рішення про відмову у прийнятті до товариства спадкоємця приймають більш як 50 % загальної кількості голосів учасників товариства, включно з голосами, які припадають на частку учасника, який помер, хоча цей учасник (його представник) у голосуванні участі не бере. Єдиний учасник товариства, котрий володіє меншою часткою у статутному капіталі, не може скликати загальні збори та відмовити у прийнятті до товариства спадкоємців померлого учасника, котрий володів більшою часткою у статутному капіталі. Спадкоємці останнього, які виявили бажання брати участь у діяльності товариства, не можуть бути позбавлені права участі в ньому.
<http://reestr.court.gov.ua/Review/101829986>